

Dokumentacja algorytmu

Optymalizacja rojem cząstek (PSO)

Anastasiia Bzova 66617

Opis wybranego algorytmu:

Algorytm optymalizacji rojem cząstek (PSO) to metoda inteligencji obliczeniowej inspirowana zachowaniem zbiorowym takich systemów jak stada ptaków czy ławice ryb. Został zaproponowany przez Jamesa Kennedy'ego i Russella Eberharta w 1995 roku. Jest metodą optymalizacji ciągłych nieliniowych funkcji.

Opierała się na dwóch metodach :

1) Sztuczne życie [artificial life]

(stada ptaków, ławice ryb, teoria roju)

2) Ewolucja obliczeniowa [evolutionary computation]

(algorytmy genetyczne, strategie ewolucyjne, programowanie genetyczne)

W PSO grupa "cząstek" (rozwiązań) porusza się w przestrzeni poszukiwań, kierując się zarówno własnym doświadczeniem, jak i doświadczeniem innych cząstek. Każda cząstka posiada **pozycję**, **prędkość** oraz **pamięta najlepszą pozycję**, jaką kiedykolwiek osiągnęła. Ruch odbywa się poprzez aktualizację prędkości i pozycji na podstawie trzech czynników:

- **Inercja** – tendencja do utrzymania dotychczasowego kierunku ruchu;
- **Komponenta poznawcza** – dążenie do własnego najlepszego rozwiązania;
- **Komponenta społeczna** – dążenie do najlepszego rozwiązania znalezionego przez cały rój.

Złożoność obliczeniowa

Mamy takie dane:

n — liczba cząstek (rozwiązań),

d — wymiar przestrzeni,

t — liczba iteracji.

Złożoność PSO:

Złożoność czasowa: $O(n * d * t)$ — w każdej iteracji każda cząstka aktualizuje swoją pozycję i ocenia funkcję dopasowania.

Złożoność pamięciowa: $O(n * d)$ — przechowywanie pozycji, prędkości i najlepszych wyników każdej cząstki.

Zastosowanie algorytmu PSO

PSO mają wiele zastosowań w syntezie logicznej, logice, kryptografii. Znajduje szerokie zastosowanie w ogólnie zadaniach optymalizacyjnych:

- Optymalizacja funkcji matematycznych (np. Rastrigina, Rosenbrocka, Ackleya),
- Uczenie maszynowe – strojenie hiperparametrów modeli,
- Przetwarzanie sygnałów i obrazów – filtrowanie, segmentacja,
- Energetyka – optymalne zarządzanie zasobami i rozkład obciążenia,
- Robotyka – planowanie trajektorii i koordynacja ruchu,
- Inżynieria – optymalizacja projektów i konstrukcji.

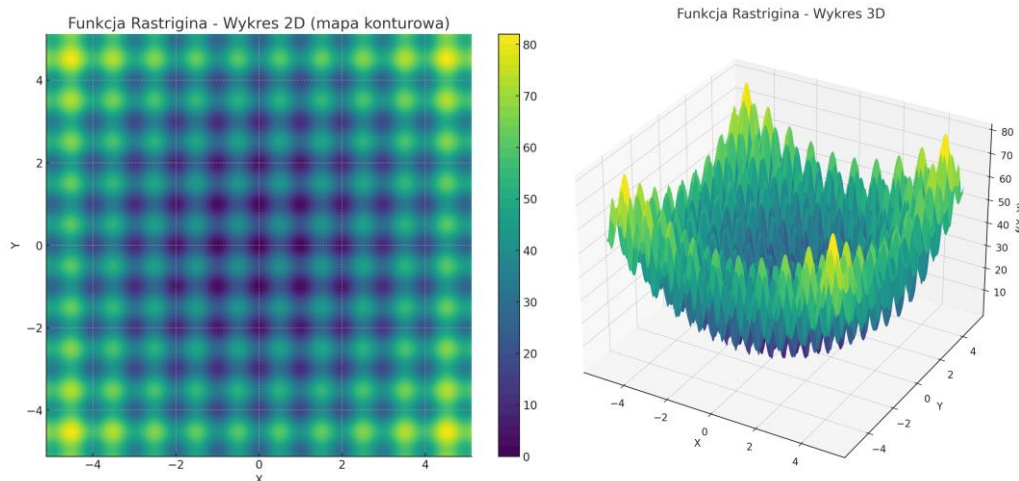
więcej o algorytmie Rastrigina

Funkcja Rastrigina to popularna funkcja testowa używana w optymalizacji i uczeniu maszynowym - do oceny wydajności algorytmów optymalizacyjnych. Opracowana przez L.A. Rastrigina. Funkcja ma wiele minimów lokalnych, co czyni ją trudną dla algorytmów poszukujących globalnego minimum.

Wzór:

$$f(x) = A \cdot n + \sum_{i=1}^n [x_i^2 - A \cos(2\pi x_i)]$$

- $A=10$ (standardowo),
- x_i to i -ty wymiar wektora wejściowego,
- n to liczba wymiarów.

Wykres 2D — mapa konturowa pokazująca doliny i wzgórza funkcji.

Wykres 3D — pokazujący kształt funkcji przestrzennie: widać wiele lokalnych minimów.

Co zostało zaimplementowane

Klasa “PSOVisualization”, która zarządza animacją i rysowaniem.

Klasa “PSO”, zawierająca logikę algorytmu PSO.

Klasa “Particle,” reprezentująca pojedynczą cząstkę.

Klasa pomocnicza “MathTools” do funkcji matematycznych (m.in. funkcja Rastrigina, mapowanie wartości).

Skorzystano z klasycznego PSO (model Clerc-Kennedy) który wygląda tak:

$$v_j(t + 1) = w \cdot v_j(t) + c_1 \cdot r_1 \cdot (pbest_j - x_j(t)) + c_2 \cdot r_2 \cdot (gbest_j - x_j(t))$$

- $v_j(t)$ — prędkość cząstki w wymiarze j w czasie t ,
- $x_j(t)$ — pozycja cząstki w wymiarze j w czasie t ,
- $pbest_j$ — najlepsza osobista pozycja cząstki w wymiarze j ,
- $gbest_j$ — najlepsza globalna pozycja (znaleziona przez cały rój) w wymiarze j ,
- w — **waga bezwładności** (*InertiaWeight*),
- c_1 — **współczynnik kognitywny** (*CognitiveWeight*),
- c_2 — **współczynnik społeczny** (*SocialWeight*),
- r_1, r_2 — losowe liczby z przedziału $[0, 1]$.

Działanie programu :

Program rysuje cząstki w przestrzeni 2D ograniczonej zakresem funkcji Rastrigina [-5.12, 5.12] (jest to domyślne znaczenia).

Cząstki są wizualizowane jako kółka: czerwone (aktywnie szukające) i zielone (blisko najlepszego rozwiązania).

W miarę postępu iteracji, cząstki zbliżają się do najlepszego znalezionej minimum globalnego.

Użytkownik może sterować prędkością animacji za pomocą suwaka.

Do płynności animacji wykorzystano podwójnego buforowania formularzy i obrazu + [Interpolację](#) (Buforowanie podwójne używa buforu pamięci do rozwiązywania problemów z migotaniem skojarzonych z wieloma operacjami malowania.)

Optymalizacja i przyspieszenie algorytmu

1. **Ograniczanie prędkości:** aby zapobiec zbyt szybkiemu "uciekaniu" cząstek poza przestrzeń poszukiwań.
2. **Topologia lokalna:** ograniczenie interakcji do sąsiedztwa, zmniejszające liczbę obliczeń.
3. **Równoległe przetwarzanie:** aktualizacja cząstek może być wykonywana niezależnie, co umożliwia wykorzystanie wielordzeniowych procesorów lub GPU.

Możliwe ulepszenia

- Obsługa więcej niż 2 wymiarów przez projekcję.
- Dodanie różnych funkcji celu (np. Sphere, Rosenbrock).
- Lepsza kontrola nad parametrami algorytmu w rzeczywistym czasie (GUI).
- Zapisywanie wyniku jako na przykład plik.

Alternatywne algorytmy:

Ponieważ PSO rozwiązuje zadania globalnej optymalizacji, można go porównać do następujących algorytmów:

<u>Algorytm</u>	<u>Cechy charakterystyczne</u>
Algorytmy genetyczne (GA)	Wykorzystują selekcję, krzyżowanie i mutację. Często są wolniejsze.
Differential Evolution (DE)	Dobry balans eksploracji i eksploatacji. Prosta implementacja.
Symulowane wyżarzanie (SA)	Inspiracja procesem hartowania. Skuteczny przy złożonych krajobrazach funkcji.
Ant Colony Optimization (ACO)	Bardzo dobre dla problemów trasowania i optymalizacji dyskretnej.
Gradient Descent / Adam	Skuteczne dla funkcji różniczkowalnych. Szybkie, ale mogą utknąć w minimum lokalnym.

~Podsumowanie~

Algorytm PSO jest potężnym i elastycznym narzędziem oraz jest łatwy do zaimplementowania – stosowany do globalnej optymalizacji. Jego siłą jest prostota równoległego przetwarzania oraz skuteczność w szerokim zakresie problemów. Dzięki możliwościom adaptacji do różnych typów zadań, PSO znajduje zastosowanie w wielu dziedzinach nauki i techniki.